

ראש השנה ו

ויהי ככ חטא - ולא בקרבנך חטא.

קושי: והא מהכא נפקא? מדאחרים נפקא! דתניא, **אחרים אומרים:** יכול יהא בכור שעברה שנתו כפסולי המוקדשין ויפסל - תלמוד לומר (דברים יד) **ואכלת צפני ה' אזהרה...** **מעשר צפני תירש וצבור וכו'** **כקרבן וצבור.** מקיש בכור למעשר, מה מעשר אינו נפסל משנה לחברתה - אף בכור אינו נפסל משנה לחברתה.

תירוצ: איצטריך, סלקא דעתך אמינא: הני מילי - בכור, דלאו בר הרצאה הוא, אבל קדשים, דבני הרצאה נינהו - אימא לא לירצו, קא משמע לן.

עוד קושי: ואכתי מדבן עזאי נפקא. דתניא, **בן עזאי אומר:** (ויקרא ז) **אתו מה תלמוד לומר? לפי שנאמר** (דברים כג) **לא תאחר צפניו, שומע אני אף מאחר נדרו בבל ירצה, תלמוד לומר אתו - אותו בלא ירצה, ואין מאחר נדרו בלא ירצה.**

ויקרא פרק ז פסוק יח
ואם האכל יאכל מבשר זבח שקלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אתו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האכלת ממנו עונה תשא:

לאור הקושי, דרשה חילופי לפסוק: אלא: **ככ חטא**, ולא באשתך חטא. סלקא דעתך אמינא: הואיל ואמר רבי יוחנן, ואי תימא רבי אלעזר: אין אשתו של אדם מתה אלא אם כן מבקשין ממנו ממון ואין לו, שנאמר (משלי כב) **אם אין זק צפני צמח יקח משכבך מתחתך**, אימא בהאי עון דבל תאחר נמי אשתו מתה - קא משמע לן.

תנו רבנן: (דברים כג)

זו מצות עשה	מוצא שפתיך
זו מצות לא תעשה	תשמו
אזהרה לבית דין שיעשון	ועשית
זה נדר	כאשר נדרת
אלו חטאות ואשמות עולות ושלמים	זה אזהרה
כמשמעו	נכה
אלו קדשי בדק הבית	אשר בקרבן
זו צדקה	כפיך

קושי 1: אמר מר: **מוצא שפתיך - זו מצות עשה.** למה לי? (דברים יב) **מוכאת שמה ורכאתה** שמה נפקא!
קושי 2: **תשמו - זו מצות לא תעשה,** למה לי? **מצא תאחר צפניו** נפקא!
קושי 3: **ועשית - אזהרה לבית דין שיעשון,** למה לי? **מיקריב אתו** נפקא. דתניא: (ויקרא א) **יקריב אתו - מלמד שכופין אותו, יכול בעל כרחו - תלמוד לומר (ויקרא א) צורט. הא כיצד? כופין אותו עד שיאמר רוצה אני.**

תירוצ: חד דאמר ולא אפריש, וחד אפריש ולא אקריב. וצריכא; דאי אשמעינן:

אמר ולא אפריש	אפריש ולא אקריב
משום דלא קיימיה לדיבוריה, אבל אפריש ולא אקריב - אימא: כל היכא דאיתיה - בי גזא דרחמנא איתיה, צריכא	דקא משהי ליה גביה, אבל אמר ולא אפריש - אימא דיבורא לא כלום הוא, צריכא

קושי: ומי מצית אמרת דאמר ולא אפריש? והא נדבה כתיבא, ותנן: **אי זהו נדר - האומר: הרי עלי עולה. ואי זהו נדבה - האומר: הרי זו עולה. ומה בין נדר לנדבה? נדר, מת או נגנב - חייב באחריותו, נדבה, מתה או נגנבה - אינו חייב באחריותה!**
תירוצ: אמר רבא: משכחת לה, כגון דאמר הרי עלי עולה על מנת שאיני חייב באחריותה.

כפיך - זו צדקה.

הלכה: אמר רבא: וצדקה מיחייב עלה לאלתר. מאי טעמא - דהא קיימי עניים.
קושי: פשיטא! - מהו דתימא: כיון דבעניינא דקרבנות כתיבא - עד דעברי עלה שלשה רגלים כקרבנות, קא משמע לן: התם הוא דתליניהו רחמנא ברגלים, אבל הכא - לא, דהא שכיחי עניים.

עוד הלכה של רבא : אמר רבא : כיון שעבר עליו רגל אחד - עובר בעשה.
קושי ממשנה : מיתיבי : **העיד רבי יהושע ורבי פפייס על ולד שלמים שיקרב שלמים**. אמר רבי **פפייס** : **אני מעיד שהיתה לנו פרה של זבחי שלמים ואכלנוה בפסח, ואכלנו ולדה שלמים בחג**.
בשלמא בפסח לא אקרבנה - אימור דמחוסר זמן הוה, אלא ולדה בעצרת - היכי משהי לה ועברי עליה בעשה?
תירוץ 1 : אמר רב זביד משמיה דרבא : כגון שהיה חולה בעצרת
תירוץ 2 : רב אשי אמר : מאי **ואכלנו ולדה שלמים בחג** דקתני - חג השבועות.
הסבר למה רב זביד לא קיבל את דברי רב אשי : ואידך : כל היכא דתני פסח - תני עצרת.

עוד הלכה של רבא : ואמר רבא : כיון שעברו עליו שלשה רגלים - בכל יום ויום עובר בבל תאחר.
קושי מברייטא : מיתיבי : **אחד בכור ואחד כל הקדשים, כיון שעברו עליהם שנה בלא רגלים, רגלים בלא שנה - עובר בבל תאחר**. ולא מוזכר כאן כל יום ויום!
קושי על הקושי : והאי מאי תיובתיה?
הסבר לקושי : אמר רב כהנא : מאן דקא מויתיב - שפיר קא מויתיב. מכדי, תנא אלאוי קא מהדר - ליתני : בכל יום ויום עובר בבל תאחר.
תירוץ : ואידך : תנא למיקבעיה בלאו קא מהדר, בלאוי יתירי לא קא מהדר.

גופא, **אחד בכור ואחד כל הקדשים, כיון שעברו עליהם שנה בלא רגלים, רגלים בלא שנה - עובר בבל תאחר**.
קושי : בשלמא רגלים בלא שנה - משכחת לה. אלא שנה בלא רגלים היכי משכחת לה?
צמצום הקושי : הניחא למאן דאית ליה כסדרן - משכחת לה. אלא למאן דלית ליה כסדרן, היכי משכחת לה?

תירוץ לפי הבנת רבי : בשלמא לרבי - משכחת לה בשנה מעוברת, דתניא (ויקרא כה) **שנה תמימה, רבי אומר** : מונה שלש מאות וששים וחמשה יום כמנין ימות החמה. **וחכמים אומרים** : מונה שנים עשר חדש מיום ליום, **ואם נתעברה שנה - נתעברה לו**. משכחת לה לרבי - דאקדשה בתר חג המצות, דכי מטא שילהי אדר בתראה - שנה מליא, רגלים - לא מלו. אלא לרבנן, היכי משכחת לה?
תירוץ לפי הבנת חכמים : כדתני רב שמעיה : **עצרת, פעמים חמשה, פעמים ששה, פעמים שבעה. הא כיצד?**
שניהן מלאין - חמשה, שניהן חסרין - שבעה, אחד מלא ואחד חסר - ששה.
שאלה על שיטת רב שמעיה : ומאן תנא דפליג עליה דרב שמעיה - אחרים היא. דתניא, **אחרים אומרים** : **אין בין עצרת לעצרת, אין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד**.
ואם היתה שנה מעוברת - חמשה.

שאלה : בעי רבי זירא : יורש מהו בבל תאחר? (דברים כג) **כי תגר גור** אמר רחמנא - והא לא נדר, או דלמא (דברים יב) **וכאת שנה, והכאת שנה** - והא מיחייב?
תשובה : תא שמע, דתני רבי חייא ; (דברים כג) **נענק** - פרט ליורש.
קושי : והאי **נענק** מיבעי ליה זה לקט שכחה ופאה!
תירוץ : קרי ביה **ענק** וקרי ביה **נענק**.

שאלה : בעי רבי זירא : אשה מה היא בבל תאחר? מי אמרינן הא לא מיחייבא בראיה, או דלמא : הא איתה בשמחה?
תשובה : אמר ליה אביי : ותיפוק ליה דהא איתה בשמחה.
קושי : ומי אמר אביי הכי? והאמר אביי : אשה בעלה משמחה!
תירוץ : לדבריו דרבי זירא קאמר.